

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

PIK LVII Ч. 58. ДЖЕРСІ СІТІ І НЬО ЙОРК, СУБОТА, 12-го БЕРЕЗНЯ 1949.

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

No. 58. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MARCH 12, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в З. А. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТИВ За кордоном.

Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. Тел. У. Н. Союз: ВЕрген 4-1016

THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ЗА ВІДБРАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ПРАВ КОМУНІСТАМ

Вашингтон, 10. березня. — Конгресмен Френсіс Е. Волтер, демократ з Пенсильванії, зголосив законопроект для контролю підвизних елементів. Бил домагався позбавити права громадянства навіть уродженців Америки і проганяти їх на чужину з рідної країни. Коли б жадна держава не схотіла їх прийняти, тоді вони можуть о-статися в Америці як „жителі-негромадяни“. Такий стан від-бере їм право голосування, право займати політичний у-ряд, бути прийнятим до феде-ральної і стейтової служби і право до паспортів на виїзд. У деяких стейтах такі особи не мали б навіть права бути адво-катами або лікарями. — Кон-гресмен Волтер є членом комі-сії неамериканських діячів і правничої комісії. Його бил бу-де переданий правничій підко-місії, якої він є головою.

АМЕРИКАНКА І СОВЕТ-СЬКИЙ ІНЖЕНЕР ОБВИ-НУВАНІ В ШПИГУН-СТВІ.

Нью Йорк. — На підставі пе-реведеного слідства велика фе-деральна судейська лава ріши-ла поставити в стан обвинува-чення в шпигунстві американ-ку Джудіт Коллон і советсько-го інженера Валентина А. Гу-бічева. Їх приловили в п'яти-цього минулого тижня агенти Федерального Бюро Інвести-цій в Нью Йорку в хвилині, ко-ли дівчина мала передати від-пис цінних документів з депар-таменту справедливості совет-ському громадянину. Вона була боровою робітницею в згаданім департаменті, він був інженером при планах будови палати Об'єднаних Держав в Нью Йорку.

І за напис „Комуністичний фронт“ на поштових посылках.

Щоб остерегти загаль перед безупинною комуністичною пропагандою під різніми за-слонами, вирішила в конгрес-них колах думка завести обо-в'язковий напис „Комуністич-ний фронт“ на посылках, які асилюють різні комуністичні і прокомуністичні організації. Законопроект в цій справі зго-лосив конгресмен Джам Вел-Лісман з Канзасу. Він напо-міняє, що поштова і поштова служ-ба вже почала переслідувати свідків у цій справі. Є пропо-зиція, щоб накладати грошеву кару \$5,000 або п'ять років тюрми за непослух такої по-станові. Однак по якимсь са-думки, що такий примус може пошкодити теж некоммуністич-ним організаціям, які не хо-чуть виявляти своїх тенденцій. Крім того заходять труднощі безупинної контролю поштових урядів над комуністичною і не-коммуністичною літературою.

АКСІС САЛДІ ЗАСУДЖЕНА ЗА ЗРАДУ ПІДЧАС ВІЙНИ.

Вашингтон. — Федеральна лава присяжних суддів при-знала винуватою зради Злуче-них Держав американку Мил-дред Е. Гілларс, яка підчас другої світової війни поширя-ла з німецької радіої станції пропаганду проти Америки і Аляскі під прибраним іме-нем „Аксіс Салді“. Підчас роз-прави вона боронилася тим, що вона робила це під приму-сом, а крім того вона вистав-ляла своє життя на небезпеку для добра Америки. Прокура-тор доказував, що 48-літня а-мериканка виявляла садистич-ну радість при згадках про смерть американських воїнів. Найвища кара за зраду є кара смерті. Суддя ще не проголо-сив присуду.

ПЛАН РЕОРГАНІЗАЦІЇ ДЕ-ПАРТАМЕНТУ СКАРБУ.

Вашингтон. — Комісія Ор-ганізації Екзекутивної Діля-ки Уряду, на чолі якої був поставлений колишній прези-дент Герберт Гувер, доручила конгресові перевести реоргані-зацію департаменту скарбу. Комісія доручує прилучити до департаменту ще такі устано-ви, як Реконструкшен Файненс Корпорейшен, Федерал Діпо-зит Іншуренс Корпорейшен і Експорт-Імпорт Бенк. На чолі департаменту має стояти се-кретар скарбу, а його голов-ним помічником має бути під-секретар.

Данський міністер у Вашингтоні в справі Атлантийського Пакту

Вашингтон, 11 березня. До столиці Злучених Держав при-був вчора міністер закордонних справ Данії, Густав Расмусен, з метою обговорити з державним секретарем Діном Ачесоном та іншими представниками американського уряду справу про-ектованого Атлантийського о-боронного пакту та участі Данії в ньому. Справа участі міністра Расмусена в нарадах над самим пактом вже відпа-дає, бо проект пакту вже го-товий і він, згідно з неофі-ціальним повідомленням, вже був в принципі затверджений всіми заінтересованими краї-нами, а його загальні поста-нови мали б бути проголоше-ні вже на початку наступного тижня. Сам пакт мав би бути підписаний, правдоподібно у Вашингтоні, в перших днях квітня, і вже пороблено захо-ди для приїзду на цей час до Вашингтону міністрів закор-донних справ заінтересованих країн. Данський міністер заду-мує обговорити умови при-ступлення до цього пакту Данії, зокрема справу постачан-ня американської зброї краї-нам того пакту. Договір буде підписаний міністрами закор-донних справ Америки, Кана-ди, Британії, Франції, Норве-гії, Бельгії, Голандії і Люк-сембургу, і правдоподібно теж Данії та Італії. Приступлення Данії до пакту має важливе значення, бо ця країна разом з Норвегією контролює ахід до Балтійського моря. Дансь-кий міністер хоче довідатись у Вашингтоні про становище Америки до окремого Сканди-навського пакту, проти якого, Америка не має жадних за-стережень, але теж не хоче більше зобов'язуватись. З приїздом міністра Расмусена до Вашингтону преса спеку-лює, що Данія мала б пропо-нувати Америці всі військові бази на Гренландії в заміну за постачання американської зброї. Міністер Расмусен в по-тягу з Нью Йорку до Вашинг-тону заявив кореспондентам, що по його думці велика біль-шість данського народу є за приступленням Данії до Ат-лантийського пакту. Данський прем'єр зі свого боку вчора в Копенгагені заявив, що Данія без вагання приступить до цього пакту, як тільки дістане заповнення, що це є „пакт ми-ру“. Вона без сумніву таке за-повнення дістане.

ДЕ ГАСПЕРІ ДОМАГАЄТЬСЯ АПРОБАТИ ПАРЛЯМЕН-ТУ НА ПРИСТУПЛЕННЯ ІТАЛІЇ ДО АТЛАНТИ-СЬКОГО ПАКТУ.

Рим, 11. березня. — Сьо-годні після полудня Італійський прем'єр Альчіде де Гаспері за-думує виступити в парламенті з домаганнями апробувати при-ступлення Італії до оборонно-го Атлантийського пакту, ще заки ця країна дістала в цій справі формальне запрошення. Він вияснить необхідність та користі для Італії такого кро-ку. Дебати над самою справою відбудуться в наступ. тижні.

Знову судитимуть українців в Братиславі

(Власна кореспонденція „Свободи“)

Братислава, Чехословаччина, 8 березня. (ІК) — Дня 21-го березня перед воєнним судом в столиці Словаччини, Брати-славі, відповідатимуть такі старшини і воєки чехословацької армії: капітан Петро Самоїл, поручник Василь Корнубук, по-ручник Олег Шуробайко, десятник Микола Комишовський, десятник Олександр Фрунзеї та воєки: Дмитро Шарик, Ва-силь Монах і Тодор Гальчук.

Усі вони є українськими націо-нальностями та походять з Кар-патської України. Коли в 1939 році мадяри за згодою Гіт-лера захопили цю частину ук-раїнської землі та почали без-посадно нищити свідому ук-раїнську молодь, обвинувачені довго переховувались в Кар-патських лісах. Після побла-гословленої Гітлером советсь-кої окупації Західної України, обвинувачені самі зголосили-ся до Советів як жертви ма-дярського терору і шовінізму. Совети їх інтернували та ви-слали до каторжних таборів аж на кордонах Монголії, де вони працювали при будові каналів до 1942 року. В цю-році більшовики почали організувати в Бузулуку чехо-словацький корпус і тоді всі закарпатські українці, щоб спаситись від каторжних робіт на Сибірі, зголосилися до полковника Свободи (тепер генерала і міністра війни) як чехословацькі громадяни і їх включено до того корпусу. В році 1943 більшовики пере-кинули цей корпус, який в 75% складався з українців, на фронт проти німців. В боях під Колоковом і, описав під Киє-вом та пізніше в просміку Дукля в Карпатах більша час-тина цих закарпатських „че-хословаків“ згинула. Ті, що залишилися в живих, після війни не хотіли вертатись до окупованого більшовиками свого рідного Закарпаття, за-лишаючись в Чехії і Слова-чині та в більшості залишаю-чись теж в армії. Тепер зга-дані обвинувачені судитиме воєнний суд братиславського армійського корпусу, закида-ючи їм, що вони протягом 1947 і 1948 років співпрацю-вали з Українською Повстан-ською Армією (УПА), мобілі-зували до неї чеську і сло-вацьку молодь, видавали їй зброю і військові таємниці то-що. Процес триватиме один тиждень.

УКРАЇНСЬКІ ПРАВОСЛАВНІ ЕПІСКОПИ ЗЛУЧИЛИСЯ В МИТРОПОЛІЮ

Нью Йорк. — За підписом православних єпископів: Іларіона (до недавня у Вінне-пу, в Канаді), Богдана (з Нью-Йорку) і Ореста (іменем під-карпатських православних ру-синів) появилось „Соборне Архиєрейське Послання“ з да-тою 2 березня 1949 р., в я-кому повідомляється, що на зібранні в місті Нью-Йорку дня 17 лютого 1949 р. „одноголо-сно арочисто постановили на-віки об'єднатися всім трьом в одну Митрополію Святої Ук-раїнської й Карпатурської Православної Церкви Північ-ної й Південної Америки“, та що обрано митрополитом цієї об'єднаної Церкви д-ра Іларіо-на і утворено „Святий Собор Митрополії в юрисдикції Все-ленського Царгородського Патріарха“.

АМЕРИКА ДОМАГАЄТЬСЯ ВІДНОВЛЕННЯ РЕЖИМУ В ІНДОНЕЗІЇ

Лейк Соксес, Н. Й., 11. бе-резня. — Американський пре-дставник в Раді Безпеки, Ворен Р. Остин, виступив вчора з рі-шуним домаганням, щоби Го-ландія виконала постанови Ра-ди Безпеки та дозволила на відновлення режиму Індонезь-кої республіки. Члени интерно-ваного свого часу індонезького уряду мали б вернутися до столиці та перебрати і даль-ше виконувати свої функції. Во-рен видвигнув ці американські домагання негайно після того, як голандський представник в Раді заявив, що його країна не є в стані вже тепер викона-ти всі постанови ухвалені Ра-дою Безпеки вже раніше резо-люції в цій справі. Рада про-довжуватиме свої наради.

СЕСІЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СССР

ВІНСЬКОВИЙ БЮДЖЕТ ЗВІЛЬШЕНО НА 20%. МОЛОТОВ ПРАВОРУЧ СТАЛІНА. ЗНОВУ ЛАНКА ЗІ ЗАХОДОМ.

Москва, 11 березня (АП). — Вчора тут почалася сесія Верховної Ради Советського Союзу, на якій міністер фінансів А. Г. Зверов представив проект нового бюджету советської імперії. Верховна Рада, зложена з Ради Союзу і Ради На-ціональностей, теоретично ма-ла б представляти советський парламент, але на ділі це є тільки зібрання „вибраних“ агентів Політбюро з цілої кра-їни, єдиним завданням яких є кричати ура та плескати в до-лоні за кожним разом як на залі сесії вимовити ім'я Ста-ліна. Головну рубрику в пред-ставленому Зверовом прелімі-нарі нового бюджету творять видатки на збройні сили, що їх цим разом збільшено на 20% та які тепер виводяться 79-000,000,000 рублів, отже 15,000,000,000 доларів по офіці-альному советському курсі. За-гальний бюджет в новому бю-джетовому році буде найбіль-ший в історії Советського Со-юзу. Загальні приходи, отже здириство податків з вже да-но до сорочки ограбленого на-селення, передбачується на 445-000,000,000 рублів, а за-гальні видатки встановлюється на 415,355,000,000 рублів, отже бюджет має би 30,000,000,000 рублів надлишки. Минулоріч-ний советський бюджет вна-слідок кризи — 422,400,000,000 рублів, видатки — 368,600,000,000, отже надлишки мало-бути 39,600,000,000 рублів. Минулорічні видатки на армію були 88,000,000,000 рублів. Збільшення видатків на ар-мію Зверов мотивував совет-ською „політикою світового миру“.

При цій нагоді совет-ський міністер накинувся лай-каючи на Злучені Держави та на Британію за їхню оборонну підготовку. Вчорашня сесія не дала жадних висновків на о-станні зміни в советському у-ряді. На сесії був прийнятий Сталін з усіми своїми „сорат-никами“ та зі „звільненням“ з посту міністра закордонних справ Молотовом праворуч-ного. Советська преса з на-годи відкриття сесії наводять як підставу теперішньої совет-ської політики виступ Сталіна на партійному з'їзді 10 років тому, отже під час советсько-нацистського братання, коли то Сталін запевняв свого со-юзника Гітлера, що він ніколи не буде „вибирати капітанів з вогню“ для американських і англійських „плітократів“ та що Гітлер сміло може почина-ти свою воєнну авантюру. Аме-риканська преса звернула від-носно малу увагу на теперіш-ню сесію советської парламен-тарної комедії, підкреслюючи тільки її повну ідентичність з гітлерівським Райхстагом, на-якому Гітлер диктував а ви-брані ним „представники на-роду“ тільки кричали „гайль“. В Москві процедура така сама, тільки замість „гайль“ кричать „урра“.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ АВСТРІЇ ЗНОВУ В „МЕР-ТВІЙ ТОЧІ“

Лондон, 11 березня. — Кон-ференція заступників міністрів закордонних справ чотирьох великих держав в справі від-стріє вступила вчора знову в беззвільну „мертву точку“, як представники Австрії і Ю-гославії рішучо відмовилися зробити будь-яку уступку в своєму теперішньому станови-щі. Західні союзники піддер-жують становище Австрії, те-ді як Советський Союз попи-рає домагання Югославії. То-му що західних союзників є-грех, а Советський Союз один, тепер за Советами була б-терга зробити відповідну ко-мерсісову уступку, але на це-тілком не заноситься. Народи-це будуть продовжуватися.

ПЕРЕД ОСТАТНЬОЮ Л-КВІДАЦЬКОЮ ВОЛЬШЕВИЗ-МУ НА ПЕЛЬОПОНЕЗІ.

Тріполіс, Греція, 11 березня. — З добре поінформованих джерел тут стверджується по-вний успіх грецької армії в бо-ротьбі проти коммуністичних партизанів на Пельопонезі. Ще тільки в поодиноких ви-падках трапляються малі су-тнички, але цивільна відбудов-ва вже є в повному ході і вва-жається, що в найближчих тижнях досягнеться вже пов-ного замирення цієї частини Греції.

ВАЖЛИВА КОНФЕРЕНЦІЯ КРАЇН БЕНЕЛЮ.

Гага, 11 березня. — Вчора тут почалася важлива конфе-ренція 22 міністрів країн Бе-нелю (Бельгії, Голандії і Люк-сембургу), які рівночасно зі своїми фінансовими і госпа-дарськими експертами обго-ворюють справу повного гос-подарського с'єзу цих трьох країн.

КРИЗА КИТАЙСЬКОГО УГ-ДУ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

Нанкінг, 11 березня. — Кри-за китайського уряду після ре-зигнації прем'єра Сун Фо про-довжується, не зважаючи на всі зусилля діючого президе-нта Лі Тсунг-си перемогти її. В останньому повідомленні го-вориться, що прем'єрство, можливо, прийме міністер о-борони, ген. Го Инг-чін.

В СЕНАТСЬКІЙ КОМІСІЇ ПРИЙНЯЛИ БИЛ ПРО ТАРИФУ

Вашингтон, 10 березня. — Сенатська фінансова комісія 7 голосами проти 6 ухвалила без зміни законопроект для привернення митної тарифи в справі торговельної взаємнос-ти з чужинними державами. Законопроект вже ухвалений в палаті репрезентатів. Він був обов'язуючим перед тим, заки попередній конгрес з республіканською більшістю його не скасував. Він дає пра-во президентові заключувати торговельні договори з чу-жинними країнами без окре-мого кожного закону. Палата репрезентатів ухвали-ла, щоб закон дав право пре-зидентові заключати догово-ри до 12 червня 1951 р. Адмі-ністрація хоче перевести цей закон заки ще департамент стейту почне переговори з рі-зними державами наступного тижня для прийняття загаль-ного договору в справі тари-фи, ухваленого в Женеві в 1947 р.

ДРУГІ НАРАДИ ПЕРЕД ПА-РАДОЮ В ФІЛАДЕЛДІЇ

Філадельфія. — Ветерани Чужинних Воєн запросили ук-раїнські товариства Філадель-фії до співучасті в річній Па-раді Американізації, як відбо-ється 30 квітня. Для підгото-ви паради відбудуться черго-ві наради українських това-риств в неділю 13 березня в год. 1:30 сполудня в домі тов. Українських Горожан, 847 Н. Френклін вул.

50 СЕНАТОРІВ ПІДТРИМУ-ЮТЬ БИЛ ДОПОМОГИ КИТАЄВІ

Вашингтон. — Сенатська ко-місія закордонних відносин дістала запис від 50 сенаторів щоб ухвалити бил для під-тримки націоналістичного у-ряду Китаю. Бил, зголошений сенатором Патом МекКарра-ном, передбачує економічну й військову підмогу для Китаю вартості півтора білйона дол.

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	\$7.00	One year	\$7.00
На пів року	\$3.75	Six months	\$3.75
На три місяці	\$2.00	Three months	\$2.00
В Джерсі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$10.00	One year	\$10.00
На пів року	\$5.25	Six months	\$5.25
На три місяці	\$2.75	Three months	\$2.75
Число з понеділка (англійською Частинкою):		Monday's Issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	\$2.50	One year	\$2.50
На пів року	\$1.50	Six months	\$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "СВОБОДА," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ОБОРОНА ПРОТИ ЗБРОЙНОГО НАПАДУ

Північно Атлантийський Пакт Безпеки, який уже стає дійсним, є безсумнівно дуже важкою подією вже з чисто американського боку. Це ж цілковита ліквідація політичної ізоляції Злучених Держав! Ця велика зміна в американській закордонній політиці матиме цілком певно далекосяглі наслідки і це нині найбільш інтересує не тільки американський нарід, але й цілий світ.

"Мир через силу" — пише Нью Йорк Таймс, вивчаючи суть і значення Північно Атлантийського Пакту Безпеки. Отже ціль цього Пакту — мир, а шлях до нього — сила. Цією силою має стати на Заході регіональна організація, створена для оборони перед збройним нападом, звідки він не походить би. До цієї організації покищо належали б такі держави: Злучені Держави, Канада, Британія, Франція, Бельгія, Нідерланди і Люксембург. Усі ці держави цей Пакт затверджують як формально, так, що вже нині можна говорити про нього, що він уже заіснував, себто, що сила вже так, якби створена.

Важне тут, що цього Пакту не було б, коли б демократії не почували себе загроженими комуністичною агресією та московським імперіалізмом. Не так давно такі пакти були хіба тільки мрією одиниць. Шойно кремлівська загроза поставила демократії в таке положення, що прийшлося рятувати себе перед загрозою. Зрозумівши, що поодинокі себе не врятують, взялись до колективної оборони.

Створення Північно Атлантийського Пакту Безпеки має на цілі в першу чергу налякати Москву, щоб не важилась поширювати свою агресію на дальші країни, а теж забезпечити об'єднати держави перед збройним нападом і то нападом Сходу. Отже поставлено силу проти сили в такому розумінні, що Західна сила є більша від Східної та що ця обстановка заставить Кремль змінити свою політику та повзати більш миролюбний та угодливий курс.

У цьому всьому криється для демократій одна небезпека. Вже піднялись в Америці різні голоси, що запевняють, що Совети можуть тепер "змиритися". А заповідають вони це на те, щоб американський уряд та американський нарід був приготований на нову ситуацію, яка може скоро витворитися на міжнародній полі, коли Совети почнуть говорити "лагідніше" й більш "уговоно". Такий часопис, як Нью Йорк Таймс, прямо бачає собі, щоб так сталося та щоб тоді розмежувати в мирі "Росію" і "Захід". Методський список Дж. Бромлі Оксеном уже пропонує вислати до Росії ще одну "місію", себто 10 американських репрезентантів, щоб вони познайомились там з відносинами і, вернувшись сказали народам, що вони там бачили". Таке запропонував він в Клівленді 400 делегатам, що зібрались на конференцію, скликану з ініціативи Міжнародної Ради Церков Христа в Америці. Виходить, що навіть такий особі ще не цілком ясно, що уявляє собою совєтський режим і то в моменті, коли комуністичний суд в Болгарії засудив протестантських проповідників в такий спосіб, що викликав обурення в цілому свободолюбному світі.

Маючи такі речі на увазі боїмось, щоб Північно Атлантийський Пакт Оборони у такій атмосфері й серед таких сподівань не втратив свого історичного значення, яке йому надають справжні оборонці свободи і демократії. Боїмось, щоб він, "налякавши" Кремль, не дав йому нової нагоди щезати обдурити Захід і дістати передиху, так дуже йому потрібну на більшу підготовку до нової агресії.

Продукція заліза—воєнна справа

Маневри американської воєнної флотії на Карибському морі виглядають на добре передуманий план оборони не тільки Злучених Держав Північної Америки, але й цілої Західної півкулі. Не даром Гансом В. Балдуїном, військовий критик з щоденника Нью Йорк Таймс, звернувши увагу на цю операцію, положену на шляху між Північною й Південною Америкою і назвав її центром для воєнних вправ країн Латинської Америки. Карибське море, з островами Порто-Ріко становлять посеред Злучених Держав. Вони мають свого окремого команданта для береження-приступу до Панамського каналу і Панамської шийки, куди веде головний водний торговельний шлях не тільки з Атлантичного океану на Тихий й навідворот, але теж і з Північної Америки до Південної і впротилежний бік.

Через Панамський канал веде між ін. 5,000-мильовий шлях для постачання кораблями більшої частини запотребованого залізної руди для Злучених Держав з копалень Круз Гранде, в республіці Чіле, в Південній Америці. Попри руду з Чіле спроваджують північно-американські сталеві залізну руду ще з острова Куба, з Швеції, з Африки й околиць Північних Озер на границі Канади. Останні копальні знаходяться в околиці Масабі Рейндж, серед горбів Міннесоти і належать до найчистіших.

Від часу, коли президент Труман у своїй інавгураційній промові загадав про можливість федеральних підприємств у деяких ділянках промислу на випадок, коли б приватні підприємства не могли постачати потрібної кількості матеріалів, промислові кола звернули пильну увагу на продукцію заліза як критичного матеріалу, що його буде продукувати уряд на випадок необхідності. Люди, що інтересуються обороною країни не тільки в загальних нацерах, і в подробицях, добре знають, що для оборони держави потрібно найбільше заліза.

З недавньої історії звісно, що майже перед самим нападом Японії на Злучені Держави в 1941 р. японський уряд через посередників закупив за добру ціну сталі з ньюйоркської надземної залізничної, яку тоді розібрали і той злом ужив на зброю проти Америки. Це вказувало, що Японія не мала подостаток заліза для воєнних потреб, коли мусила його спроважувати аж з Нью Йорку.

Коли тепер увесь світ збротиться — одна половина для нападу, друга для оборони — то зовсім природне, що в пер-

шу чергу Злучені Держави мусять заздалегідь подбати про припаси заліза, щоб мати все потрібне на випадок війни.

З початком біжучого року заговорили фахівці, що Америка терпить тепер на найбільшу в своїй історії недовстачу заліза, але не тому, що заліза є обмаль, а тому, що його потрібно більше ніж колинебудь в минулому. Америка потребує його для своєї оборони, для оборони Європи, а крім того для власних потреб, як от на побудову домів, на вироб авт, на розбудову залізничних шляхів і залізничного виразу. Не треба теж забувати, що незвичайно багато заліза чи сталі потрібно при верченні й побудові машин для добування нафти — другого незвичайно цінного матеріалу для воєнних цілей.

Американський Інститут Заліза й Сталі обраховує, що в роках 1920 і наступних наша продукція сталі виносилася понад 60 мільйонів тон. У тридцяти роках вона впала до 56 мільйонів тон, а під час другої світової війни підскочила до 89 мільйонів. Минулого року Америка випродукувала понад половину цілої залізної продукції світу, а на рік 1949 передбачена продукція на 96 мільйонів тон. Не зважаючи на те, Злучені Держави потребують майже вдвічі більше заліза. Так на 1950 рік департамент рільництва передбачає запотребовання 110 мільйонів тон, а департамент праці каже, що треба буде 120 мільйонів тон.

Оце мабуть причина, чому президент заповів продукцію заліза при допомозі федеральних фондів для задоволення потреб війни. Цінація ціна, чи існують у сусідстві Злучених Держав копалини заліза, доступні для американських підприємств. Знаючи, що на часті, припаси залізної руди знаходяться в Венесуелі, в Південній Америці, отже за Карибським морем; і на півострові Лабрадор, на північній схід від Канади. Якості цих рудокіпів має бути така, як руда з Масабі Рейндж в Міннесоті.

Коли йдеться про виріб сталі, то її продукують яких 20 американських підприємств. На першому місці стоїть фабрика Спарров Пойнтс, якої власником є Бетелгем Стіл Компані, а яка обіймає 3,300 акрів землі з різними гутами і виробами. Це підприємство має корабельні варстати в кількох портах, а найбільші є над залізом Чезапек, у стейті Меріленд. Усіх американських підприємств, виробу залізних предметів є около 33,000. Всі вони переганяються у видос-

За правильну оцінку основних проблем

(Голос в дискусії).

Від Редакції: В порядку започаткованої на сторінках цього щоденника дискусії про наші "основні проблеми", друкуємо сьогодні першу на цю тему статтю К. Петруса і на неї звертаємо окрему увагу наших читачів. К. Петрус — це один з нових імігрантів з підсоветської України. Збірка його праць п. ч. "Советські Арештанти", що була відзначена другою нагородою на недавньому літературному конкурсі в Європі, вже швидко почнеться друкувати у фейлетонах "Свободи". Сьогоднішній його голос в дискусії на тему "основних проблем" буде продовжуватися.

Коли я прочитав статтю п. М. Кольського "Сіра кобила", як відповідь на статтю п. І. Керши "Основні проблеми", мені пригадалася одна анекдота про одного старенького професора-ботаніка. Цей професор майже цілий день читав лекції про одну медичну рослину та її чудодійні лікарські якості, а коли на другий день студенти принесли йому живий екземпляр цієї рослини і попрохали його оповістити її, він мудро оглянув рослину й ще мудріше сказав: "Принесіть мені вкваліфікований каталог рослин і я вам оповістиму її".

Професор оперував мертвими експонатами цієї рослини, засушеними для музеїв та лабораторій. А коли прийшлося

коналенні своїх продуктів і тому американські ставелі виробу мають першокласну марку. Не зважаючи на посилену продукцію, ці підприємства ще не всіляк подолати замовлення, які пороблено в них після війни. Щоби задовольнити теперішні потреби нації, треба ще більше фабрик і ще більше сталі — яких 15 мільйонів тон.

Порівнюючи продукцію заліза інших держав з американською продукцією під теперішню пору, обраховують, що Росія продукує яку четвертинну припасів сталі Злучених Держав, отже коло 20 мільйонів тон, Великобританія коло 16 мільйонів, Франція 8 мільйонів тон.

Коли брати до уваги продукцію сталі, то нема сумніву, що країни Атлантийського Пакту будуть мати подавляючу перевагу не тільки залізної руди, але й самої сталі. Та під час війни йдеться про те, щоб засоби продукції не перейшли в руки ворога. Тому треба наперед забезпечити ці засоби так, щоб їх можна було використувати для оборони країни серед найбільшої кризи.

опреділити живу рослину, він розгубився й намішав своїх слухачів...

Наша так звана "стара еміграція" нагадує мені оцього старенького професора-дідуся, відірваного від сучасного реального українського життя, котра й по цей день ще продовжує смоктати власні свої пальці й думати, що вона вносить велику політику... Календар цих шановних панів показує як не 1913 рік, то 1918-20 роки напевно, і їм здається, що не було ніякої зміни ні в політичному, ні в економічному, ні в ідеологічному житті нашого народу... Як би ці пані могли проснутися від своєї летаргії політичної чи вдеможі (ведмідь зимою спить й смоче свою лапу), вони побачили б, як далеко вони заляглися позаду свого рідного Краю й свого рідного народу...

Шановний п. Кольський може й не належить до анекдотичних дідуся-професорів, але треба сказати правду, що українці з Галичини та Буковини, котрі прожили майже все своє життя поза межами України (советської) з її 40 мил. населенням, з її підсоветськими муками й стражданнями, — не знають сучасної реальної живої України, сучасного українського народу, не знають того, що цей нещасний народ пережив за ці 30 років червоного Сатанізму... і не тільки наш, український нарід, а й його співв'язні по великій тюрмі Сталіна — інші народи большевицької імперії...

І коли ці старенькі дідуся, а з ними й шановні інтелігенти з "Заходу", коли-небудь повернуться до рідного краю, до свого рідного живого народу, вони не зрозуміють того, чого сьогодні хоче наш нарід; а нарід не зрозуміє їх, чого власне, вони приїхали до нього й морочать йому голову своїми 13 партіями, яких вони насмоктали зі своїх власних "безробітних" пальців... Натворили цих партій, не задумавшись над тим, а чи відзеркалюють вони стан сучасної України, бажання та потреби многострадального народу?.. Сотня відірваних від народного тіла інтелігентів та дідуся-професорів, оперуючи музейними експонатами минулого століття, беруться тут, за кордоном, вирішувати долю 40 мил. нації... не знаючи її сьогоднішнього бажання.

Пан І. Керша більше знає цей народ, ніж п. Кольський, бо він недавно відірвався від нього... Він жив з ним 30 років під советським життям... Може поперхо, але п. Керша знає, чого сьогодні бракує нашому народові. І безумовно, сучасному українцеві підсоветському ріднішим буде анти-комуніст "кацап" чи монгол, ніж комуніст Тичина... Але про це ми поговоримо пізніше. А зараз мені хочеться торкнутися цілої низки питань, без розв'язання яких решта питань, щодо визволення нашого народу з-під большевицького ярма, буде лише "смоктянням" нашої власної лапи...

Ці питання — проблеми міжнародного масштабу. Наша гірша планета за останні 25-30 років свого існування аступила всьому історичному етапу. Оди з багатьох. Це можна поширити на всі ділянки життя. Ми повинні нести ці переконання скрізь де тільки ми будемо. Нема місця на землі, де б ми, маючи ідею і свободну мудру душу, не могли учинити воювати за нашу справу. Так, Ольго...

(Дальше буде).

ричної "мраковини"... Ще до першої світової війни історія людства рухалася й розвивалася по закону, який так можна висловитися, арифметичної прогресії. Після ж першої війни й до наших часів вона, історія людства, переключилася на інший рух й стала розвиватися по закону геометричної прогресії, де, як відомо, останній чинник порівнюється суми всіх попередніх членів плюс одиниця... Останнім членом цієї прогресії є ідеологічно-політичний поділ всього людства на дві групи: большевиків - комуністів з одного боку, та антикомуністів — з другого. І не тільки розділення, а й підготовка цих груп до останньої схватки не на життя а на смерть... В цій майбутній боротьбі неутрачальних не може бути й не буде: або-або.

Два світогляди — ідеалістично-християнський і матеріалістично-большевицький мусять сказати свої останні слова... і той переможе, чий ідеї будуть сильнішими в цьому планетарному зударі...

Сьогодні ми мусимо мислити категоріями не "Сірої кобили", червоних жуланів або романтичних Запорозької Січі, а категоріями "З'єднаних Європейських Штатів", категоріями Атлантийського Пакту, категоріями антикомуністичної групи людства... І той, хто буде знаходитися в тій групі, — буде нам українцям ріднішим, ніж тов. Гречуха; Мануїльський, живий й мертвий Скрипник, Каганович, Тичина, Сосурин... Антикомуністи: — мури, поляк, москаль чи монгол будуть нашими союзниками, а товариші Каганович, Рильські та Тичина будуть нашими ворогами... Так історія поділила сьогодні людей, і з цього й треба нам починати. Доля нашого народу й України, а також і доля всього людства сьогодні залежить від того, хто переможе в цій майбутній боротьбі... Коли переможе християнсько-демократичний світ, стане вільною й наша Україна, як член великої родини всесвітніх цятів всіх націй...

Правда, ми не можемо повторювати також дурниці, яку в свій час висловив переляканий Гітлером п. Чорчил, котрий, як відомо, казав, що він готовий заключити згоду й з дияволом, аби тільки розгрімити німців... Як бачимо, цей союз з дияволом та й ще з червоним прище і ще принесе людству багато лиха й нещастя. Цим шляхом ми не повинні йти... Руками й засобами зла можна творити лише зло. Антикомуністи, мусять бути слугами Добра, щоб перемогти зло, і в ім'я цієї ідеї дорогою Черчіля ми не підемо...

І щоб перемогти большевицьку імперію, всі антикомуністи мусять об'єднатися, незалежно до якої раси чи нації хто буде належати... Ми простягнемо наші руки до всіх по не оленних большевиками народів — москалів, білорусів, монголів, кавказьких народів і крикнемо їм словами ворожого гимну:

"Повстанте, гніні та голодні!"

Наші національні гасла будуть осяяні свободами європейсько-американської демократії. В наших серцях мусить бути Христова Правда, яку ми достойно зможемо принести до рідного Краю, щоб замінити нею советську "правду" в лапках... Ми повинні принести нашому народові не тільки визволення від "комуністів" та страшенної матеріальної нужди, але й визволити його від сатанської ідеології...

І тоді над нашім нещасним Краєм зійде "сонце нового життя".

І зійде воно зі Заходу.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

УЛАС САМЧУК

СОНЦЕ З ЗАХОДУ

РОМАН.

44)

— Тисячу разів мусить наша душа висловити за і проти, поки вона скаже своє так. Це — мов мірний апарат, що діє тільки на середіо-аритметичну. І коли ми перейдемо до нашої справи, за яку ми всі отут тепер боремось, ми дуже будемо здивовані, коли я скажу, що ми тут діємо, як люди переважно без ідеї. Як — кажуть мені наші ентузіасты, наші січовики люди без ідеї? Так, скажу я. Вони безідейні. Це автомат. Вони тільки зовнішньо сприйняли віру в свою правду, і вони підуть за неї вмирати на один наказ, а то і без наказу. Але все таки це не те, що нам

кількість мудрости і нею на-поїти всі клітини нашого, а б сказав, живого ества. Людина, щоб діяти, повинна жити свідомо. Коли вона гнівається — її гнів повинен випливати зі свідомого почуття. Коли любить, те саме. Гнів, ненависть, любов і ласку треба нормувати. Не як нормують форму цеги, а як суть, що родить-ся у джерелі мудрости, де не може і не сміє бути сирого чи мертвого місця і де випадково мусить уважатися за хобу, а не за закономірність...

— Нам, Ольго, здається, що коли ми тут, ми вже ступили на справжнє місце. Нам здається, що Україну здобути — це значить воювати, воювати і воювати. Розумію це. Сам був і ще тепер є воїн. Однак прошу прийняти на увагу, що проти наших намагань спрямовуються сотні мільйонів людських воль, і коли ми збагнемо їх об'єктивну силу, ми тоді тільки оцінимо, які

саме перешкоди мусимо перебороти і яку саме машинерію повинні ми збудувати, щоб їх перебороти. Я б сказав ще раз прикладом: коли б нас, ось цих січовиків, привели до гори Монбляна і сказали нам: ти гору зрушити з місця, а ми повірили б, що ми повинні ту гору зрушити з місця, тоді я дуже сумніваюся, чи ми почали б полихати її нашими великими руками, щоб її зрушити. Думаю, що знайшлися б боляй, одна між нами людина, що мала б у душі ідею винайти таку машинерію чи розвинути такого роду енергію, що ту гору Монбляна дійсно могла б зрушити з місця. До цього є багато доріг. Тут допоможе дух, душа, біль-ше, ніж шабля, чи зброя. Тільки треба мати думку, свідому думку, велику думку. І чому б'юся отут з нашими Селегіями? Ви, Ольго, напевно цього віколі не збагнули б, коли б я вам не сказав цього

звичайними словами. Я б'юся з ними не тому, що їх не люблю. Навпаки. Люблю цих людей. Також не тому, що сам хочу стати на їх місце. Навпаки. Я уступлю їм своє місце. Я б'юся з ними, бо вони, як творці театру, не мають ніякої ідеї і, мабуть, через певні вроджені властивості, не можуть збагнути суті такої ідеї. Ми, що робимо мистецтво, ми можемо дати поштовх мільйонам і мільйонам людей, почати думати такого роду категоріями, що допоможе нам досягнути нашу мету. З одного боку, ми можемо творити великих людей у нас, а з другого боку, ми покажемо свою великість людям поза нами. Між нами ми збільшимо нашу силу, поза нами, ми зменшимо опір проти нас. Коли ми будемо так робити багато днів і на кожному місці, ми завоюємо час, місце, простір, душу, любов. Театр — це тільки один при-

Максим Подорожний.

СОВЕТСЬКИЙ ЗЛОЧИН НАРОДОВБИВСТВА У ВІННИЦІ

(Продовження)

Розкопки.

Розкопки, як згадано, перешкодила окрема комісія а при цьому працювали карні в'язні місцевої тюрми. Це було неімовірно, страшне видовище. Зі землі викопували гори перегнаних трупів, розкладаних їх рядом на сонці для ідентифікації та переведення судово-медичних докозжень і опісля знову хоронено в братських могилах при співчесті духовенства та мас народу. На місцях розкопок та в цілій околиці розходився страшний труп'ячий сморід, незважаючи на дезінфекційні заходи. Могили розкопували в'язні. Вони насамперед внімали верству погнілого одягу, що ним були прикриті трупи, та розвинували на перетягнених між деревами мотузах і дрютах. Люди підходили та пробували відшукати між цими одягами знайомі речі: вишити сорочки чи якісьбудь значні інші частини, з часом, ці одяги почали зникати. Живий — як кажуть — живе думає. Ночами почали красти не цілком прогнилі, ще білія і одяги, випирали і чистили їх а опісля продавали на базарі. Тоді на деревах поприбрано таблиці з написами перестороги, що „за крадіж речей з місця розкопок могили судитиме надзвичайний суд і винних чекатиме найжорсткіша кара". Після того речі зникли в меншій кількості, але зникли.

Добування трупів зі землі було гірше, ніж страшно. Перші верстви трупів, що в більшості могили лежали в повному безладі, надавали собі робітники в'язні: рух до руху та складали їх на траві в безпосередній віддалі. Рівночасно обшукуючи кишені їх одягів за документами та речами, що допомагали в ідентифікації. Тільки в деяких випадках ці обшуки давали результат. Дальші верстви трупів доводилося витягати наверх при допомозі сильних мотузів. Це роблено в той спосіб, що двох робітників зверху спускали в могилу мотуз, робітники в могилі клали на той мотуз напорок трупа і тоді його витягували. Часто траплялося, що труп перервався, або що з нього відлетіла голова чи інша частина. Поміж рядами трупів та між розвішеними одягами блукали постійно одинокі і групамі люди та шукали посміртної вістки від своїх рідних. Часто траплялося, що над трупом чи над одягом розносився страшний оклик розпачу. Це хтось з відвідувачів пізнав небіщика, або знайшов якийсь знак по ньому. Ці, що втратили рід-

них та мали причини сподіватись, що вони є між цими жертвами, з виразом страшного болю схилялись над кожним трупом та в обтягненому почорнілою шкірою черепі пробували пізнати дороге ім'я. Найжахливіший образ творили трупи жінок, що в більшості були цілком нагі. Добрі душі бодалі по смерті прикривали їх сором якою старою лахою. Траплялося, що хтось з відвідувачів зирнув в траві скромну полевую цвітку та положив на грудях чих мучениць і мучеників, що їх тисячами добували зі сирот'ї землі. А люди стояли над цими могилами, тихо шептали молитви і тільки час до часу з якогось здавленого спазму горла виривався страшний проклин катам. Справді бо, розкрилася земля і показалося пекло.

Висліди розкопок і слідства.

Висліди розкопок і слідства, переведених при великій участі і співдінні місцевого і посадовців населення та численних свідків як теж лікарських і судових спеціалістів, дали відносно точний образ цього страшного советського злочину народобивства. Кінцеві підсумки цих розкопок і докозжень, зібрані в кількох публікаціях та передані очевидцями, говорять собі за себе.

Місця розкопок.

Як уже згадано, масові могили знайдені у Вінниці в трьох місцях: в овочевому саді, на старому кладовищі та в „парку культури і відпочинку". Перші масові могили розкрито в саді, в Долинках, на західному передмісті Вінниці, у віддаленні приблизно двох миль від середини міста, по правому (північному) боці Літинського шосе. Загальна поверхня саду вносила 60х100 метрів нерівної, зарослої травою землі, засадженої численними старими овочевими деревами. Між ними росли вже теж молодші корчі. В зимі 1937-1938 року цю площу зайняло обласне управління ГПУ. НКВД та обвело її високим приблизно на 3 метри парканом з дощок, що цілком закривав це місце перед очима населення, як це вже згадано на іншому місці. Офіційно було пушено поголоску, що за тим парканом відбуваються військові вправи і для замилення очей при падковому свідка там навіть споруджено було фіктивну стрільницю зі землі.

На цьому місці в південно-мугі куті знайдено яму з нега-

шеним вапном. Після того, як в гострій зимі 1942-43 місцеве населення розтягнуло дошки з паркану, на тому місці легко можна було спостерегти невеликі заглиблення в землі. Вперті поголоски між населенням та опісля припадкове відкриття кількох трупів були безпосередньо причиною розкопок. На цьому місці відкрито всіх 34 ями і з них видобуто 5,644 трупів. В одній ямі були тільки документи, в одній тільки черевки і в одній тільки одяги. Величина поодиноких могили вносила від 2,5х3 до 2,8х5 метрів.

Тільки в 7 могилах кількість трупів була менша від 100. В 20 могилах кількість хиталася між 100 і 200 а в 9 могилах було понад 200 трупів. Найбільша кількість трупів в одній могилі вносила 284.

Всі могили були прикриті зверху приблизно на два метри грубою верствою землі, під якою, за виїмком тільки 3 могили, була ще верства одягів. Під цими верствами землі і одягів ціла глибока на три до чотири метри яма була заповнена трупами, в поодиноких випадках ще перекладеними верствами одягів. Всі ями були цілком зрівнані зі землею.

Ще під час розкопок могили в цьому місці, за вказівками населення відкрито їх теж в двох інших місцях, іменно, на старому кладовищі та в „парку культури і відпочинку".

Теж старе кладовище, положено по лівому боці Літинського шосе та віддалене тільки на яких 600 метрів від центру міста, було в роках 1937-38 обведене робітниками обласного НКВД високим і не проглядним парканом. В поодиноких місцях там був ще в додатку високій в ріст людини „живий пліт". Майже на цілій площі видно було ще по западувані сліди старих гробів, внаслідок чого поверхня цілої площі була дуже нерівна. Після очищення терену від корчів, скрізь можна було спостерегти з правила квадратів западання землі на яких 10-15 сантиметрів. Прокопавши з правила два метри землі, теж в цих місцях на траплено насамперед на верству одягів і під ними на масу трупів. Всіх масових могили тут відкрито 42 і в них знайдено 2,405 трупів. Кількість трупів в кожній могилі не була однакою, бо доходила від 50 до 147. Тільки в трьох випадках було їх менше, іменно: 4, 8 і 12. Тільки 26 могили можна було пізнати по заглибленнях землі. Всі інші були старанно зрівнані зі землею, а деякі в додатку ще були замасковані поодинокими звичайними гробами. В одному випадку масову могилу знайдено під гробом померлого комісара НКВД. Дивний символ. З цих фактів можна вносити, що на цьому місці могло бути ще далеко більше масових могили, що їх не знайдено, бо цілу площу годі було перекопувати два метри в глибину.

Масові могили на цьому місці були пересічно менші ніж на першому і їх поверхня вносила від 1х2 до 2,5х4,5 метрів. Теж глибина цих могили вже була менша і вносила від 3 до 3,5 метрів. Положення могили на цьому місці вже не було в такому черговому порядку як на першому місці і теж самі могили, з огляду на пісковату землю, вже не були такі рівні і правильні як в глиняній землі в городі.

Коротко після знайдення масових могили на старому кладовищі, їх знайдено ще теж в безпосередньому від-

НАУКОВА СЕСІЯ ВУАН У ВІННІПЕГУ ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ Т. ШЕВЧЕНКА.

Президія Української Вільної Академії Наук (президент: проф. Д. Дорошенко, генеральний секретар: проф. Яр. Рудницький) в Вінніпегу (Канада) проголосила, що влаштує в дні 13 березня 1949 „Наукову Сесію, присвячену пам'яті Т. Шевченка". Програма Сесії така:

Розвиток української науки під прапором Шевченка — проф. Д. Дорошенко.

ВУАН в 1948/49 році — проф. Яр. Рудницький. Віруючий Шевченко — проф. Л. Білецький.

Шевченко й українська літературна мова — проф. Яр. Рудницький. Деклямація творів Шевченка — артистка Н. Дорошенко: 1. Буть пороги, 2. Молітись, братія (уривок з „Гайдамаків"), 3. 43-тій псалом.

даленні, бо тільки через Літинське шосе, в „Парку культури і відпочинку". Їх відкрито на донесення та за вказівками недавнього сторожа тогочасного парку. В парку росли старі дуби, між ними вже було багато корчів а решта була заросла травою. Власне на цих місцях були споруджені майданчики до танців, гойдайки та інші удомінення для дозвілля. Власне тому большевики й назвали були це „Парком культури і відпочинку". В північно-східній частині парку прилягав безпосередньо до колишнього будинку тюрми НКВД. В цьому парку можна було вже тільки з трудом спостерегти багато менші чотиригранні заглиблення в землі ніж на попередніх місцях. З того роблено висновок, що з огляду на відвідини людей в парку НКВД опісля ще докладно впривніжувало могили. Іншу частину цього парку в останньому часі зачали управляти та садити і сіяти городники.

На цьому місці відкрито всіх 13 масових могили, зі загальною кількістю 1,383 трупів. Кількість трупів в поодиноких могилах хиталася між 33 і 144. Над двома гробами був майданчик до танцю а над одним був влаштований „кабінет сміху". Червоні злочинці заставляли людей танцювати і сміятись по трупах їх батьків і братів. Це називається „країна квітучого соціалізму".

Розкопки і дальші пошукування за могилами на цьому місці натрапляли на всілякі труднощі, бо місце вже було заросло корчами і це теж унеможливило пізнати заглиблення. Ці корчі вже були насаджені для замаскування могили. З огляду на велику поверхню цього парку, виникали оправдані припущення, що там є ще багато більше масових могили, але цілої поверхні не можна було перекопати. Здогадувались, що масові могили знаходяться теж на тому місці, що тепер було під управлінням.

Відкриті могили а цьому місці відповідали меншим могилам з першого місця розкопок та вносили пересічно 2,5х3 метрів поверхні. Подібно як і в попередніх випадках, під дво-метровою верстою землі була ще верства одягів і під цим вже трупи. Глибина цих могили вносила майже в усіх випадках три метри.

(Дальше, буде).

ІРИНА АРТИМ
ПРОЩАННЯ
ЗБІРКА Оповідань
в кольоровій обкладинці
Стоїть 100. Ціна 85 п.
Замовлення слати до:
"СВОБОДА"
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY 3, N. J.

Д. Лобай.

ШМІЛЬ КОГАН — ДІЙСНИЙ ЛІДЕР ТООК.

Газети недавно повідомляла про арештування Сема Кара в Нью-Йорку, якого вже депортовано до Канади і він стає тут на суд за участь у советській шпіонажі в Канаді. Королівська комісія, що перешкодила слідство в справі шпіонства, заявила в своїм звіті, що Кар мав бути рекрутаційним агентом для шпіонської сітки і мав постачати паспортні дані шпіунів. За один такий паспорт він мав взяти 3,000 доларів від представника советської амбасаді в Оттаві. Кар мав бути арештований, але він завчасу втік, а ж майже по трьох роках його досягла рука справедливості в Америці.

Сем Кар є одним з головних комуністичних лідерів в Канаді. Він дістав відповідний вишкіл в Ленінському комуністичному інституті в Москві, був організаційним секретарем партії, дописував до комуністичних газет, писав памфлети і брошури, був кандидатом „прогресивної партії праці" на посаду федерального парламенту в окрузі Спейдана-Торонто в 1945 році.

Його виборча кампанія була дуже коштовна. Я жив тоді в тій окрузі і бачив це на власні очі. Плякати на домах, різні летючки, відозви і навіть окремі брошури були друковані в різних кольорах, щоб притягнути увагу читача, і все це було масово поширене — цілком безплатно. Ні одна капіталістична партія — ні ліберальна, ні консервативна — не дорівнювала кампанії Сема Кара. Мало того. Взяти обидві ці партії і ще додати до них партію Скі-еф — то всі вони разом не видали так багато і так коштовної літератури в часі виборчої кампанії.

Звідки Сем Кар дістав стільки грошей на таку коштовну виборчу кампанію, я не беруся вгадувати. Але його дійсна ролі, що була виявлена пізніше, частинно пояснює, чому комусь дуже залежало на тім, щоб Сем Кар був вибраний до канадійського парламенту. Розуміється, не дивлячись на дуже коштовну кампанію — Сем Кар провалився у виборах.

Сем Кар не дійсне ім'я, а прибрание. Про нього пишуть, що він вродився на Україні, але не кажуть, якої він народності. Та коли його дісне ім'я є Шміль Коган, то українсько-мучитачів не треба вже більше пояснювати.

ТООК — Товариство Об'єднаних Українських Канадійців. Давніше воно називалося ТУРФДім — Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім. Це є одне і те саме товариство зі зміненою назвою, що постійно підкреслювала обидва органи товариства — „Українське Слово" й „Українське Життя" — в місяці жовтні минулого року, коли писали про 30-ліття ТУРФДому-ТООК.

Я написав у наголовку: „Шміль Коган — дійсний лідер ТООК". Чи думає читач, що це може переборщене, що це лише фраза? Ні, це дійсний факт.

Як на Україні Каганович, Хатаевич або Хрущов є дійсним правителем з ласки Сталіна і московського Політбюро, так і в Канаді дійсними лідерами ТУРФДому-ТООК були і є Сем Кар, Тим Бак та інші члени торонтонського Політбюро партії. Бо комуністична партія, як би вона не називалася, є одна на цілій

світ, а її головний провід є в Москві.

Шміль Коган, Майк Бюгей, Стюарт Смит, Тим Бак та інші приїждять на краєні зїзди ТУРФДому-ТООК і на тайних комуністичних конференціях вирішують, що і як має бути ухвалено на зїздах, а навіть хто має бути вибраний до центральних комітетів (тут я розумію центральні комітети й інших організацій, як Робітниче Запomoгове Товариство). Українські делегати голосують на зїздах і ніби вибирають свої головні заряди, але про їх склад вже наперед вирішив Шміль Коган або Тим Бак.

Тересі і прокопи, шатувальські і нівізівські вдоволяються титулами і фігурують перед світом, але дійсним босом над ними є хто інший — завжди не українець, який засідає в Політбюро компартії.

Шміль Коган був представником Політбюро компартії на 12 зїзді ТУРФДому-ТООК, що відбувся у Вінніпегу в дні 15-20 липня 1931 року. Про його виступ на зїзді читаємо оце в офіційному звіті:

„Після відчитання привітів тов. Сем Кар вітає зїзд від Політбюро Бюро Комуністичної Партії Канади. Він висловлює побажання, щоб наради мали чисто революційний характер і щоб зворот на цей шлях був зроблений тими зарядами, що зістануть вибрані. Вже недалеко той день, коли під проводом КПК (Комуністичної Партії Канади) і ВЮЛ (Воркерс Юніті Ліг) ми візьмемо владу в свої руки, каже він. Ми мусимо писати привітання робітникам Радянського Союзу і тим революціонерам, що томляться в Луцькій тюрмі. Всі наші робітничі організації приймають заклики до світової революції і стають під провід компартії, щоб знищити цей капіталістичний лад. Привіт тов. Кара делегати й делегатки приймають бурливими оплесками".

А зарядовці ТУРФДому-ТООК по трусачому вічно репетували й репетують, що ця організація не політична і не комуністична, що вона — освітньо-культурна і мистецька. Як же назвати ту мову, що нею так пописувався на 12 зїзді ТУРФДому Шміль Коган?

Мова Сема Кара — це мова пятиколонника, це мова агента чужої держави, яка в іншій країні не могла б мати місця. Але в демократичній Канаді — все дозволено.

Тільки що спільного має ця мрва з „українською культурою"?

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ!

ЩЕ МАЄМО ТІЛЬКИ КІЛЬКА ДЕСЯТОК ПРИМІРНИКІВ

КАЛЕНДАРЯ-АЛЬМАНАХА

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Календар має 224 сторін друку і містить багато оригінального, цікавого, вартісного, інформативного матеріалу з різних ділянок американського й українського життя. Коштує всього \$1. Замовляйте негайно, виславляючи належність на таку адресу:

"СВОБОДА"

P. O. Box 346

Jersey City 3, N. J.

НЮАРК, ІРВІНГТОН, Н. ДЖ. і ОКОЛИЦЯ — УВАГА!

Українська Пресвітерська Громада В НЮАРКУ

— влаштує —

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО

В НЕДІЛЮ, 13-го марта (March 13) 1949

В СІЧОВІЙ ГАЛІ, 508 - 18th AVE.

(UKRAINIAN STITCH HALL, NEWARK, N. J.)

Початок о годині 3. пополудні.

На цьому концерті співати буде знаний в Нюарку хор проф. Карпенка. Сольову точку виконає прибувши зі скитальщини п-ні Роговська, оперова співачка. На піяні буде акомпанювати п. Кривенька. Святоточну промову виголосить Василь Кузів.

Просимо Шановних Громадян Нюарку і околиці прийти на це свято і віддати поклін найбільшому генієви України.

Комітет.

3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШКАГО, ІЛЛ.

Відають сірим шнурком...

Малий стрілецький гурток в нашому місті шораз більше маліє. Пересічно що два роки відходить від нас — стрілець, відходить живий свідок й учасник збройної боротьби України з-перед 30-ти літ. Коли так далі піде й коли статистичні калькуляції мають яку вартість, то за 20 літ, себто в 1969 році, заспіває народ за останнім вже стрільцем „Вічна Пам'ять". І на тому закінчиться коротка, але славна, історія українського стрілецького ордену в Шкаго.

Тим разом відійшов від нас старший десятник Василь Лояк, член 221 відділу У. Н. Союзу. Ніхто з нас в Америці не веде архіву, тому може сказати про покійного лише „з голови". Був він родом зі злочинського повіту, служив в австрійській жандармерії. По розвалі Австрії вступає на службу до У. Г. Армії, яка призначає його командантом жандармерії на фронті. Відтінку „група Лютовиська" в Карпатах. По офіційній ген. Галлера група ця перейшла на Чехословаччину, де її інтерновано в таборі Дайч-Габель. Коли східну Галичину признали Польщі, багато наших старшин і підстаршин голосилися до служби в Радянській Україні, будучи під впливом тодішньої української Табору Дайч-Габель став переходом до служби в Радянській Україні. З тодішньої сотні жандармерії відіхало на Україну несповна 100 людей, де їх приміщено в селі Осенивка біля Чугуєва на Харківщині в районі червоної старшинської школи. Дальша історія тих людей така, що по десятих літах їхнього побуту в Осенивці, в часі „голоду на Україні", тих галицьких поворотців „зіп'яковано"! До Польщі вертали на „чорно" через Збруч річку жінки й діти тих нещасних жертв, в напів божевільному стані й розказували, що й як було.

Покійний Василь Лояк належав до тих, що „в дебатах" куди їхати з Дайч-Габлю все листування редакції

Скитальців, що перебувають до Америки, чи тих, що ще живуть на скитальщині в Європі, прохатися не надсилали до поміщення в газеті особистих подяк поодиноким особам, організаціям, чи ЗУАДКомітетові за те, що вони їм допомогли чи помагають дістатися до Америки.

Того роду „подяки", якщо їх хтось доконче хоче помістити в газеті, належить слати до адміністрації як звичайні платні оголошення.

ДИРИГЕНТАМ І ЛЮБИТЕЛЯМ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

ДО ВИДОМА!

Вийшли друком в Європі прекрасні видання нових композицій на мішаний хор

МИХАЙЛА ГАЙВОРОНСЬКОГО

Кольорова заголовна сторінка арт. майстра ЕДВАРДА КОЗКА:

1) Шумище, пісня з Бов-квіччини 25 ц.

2) Вдовина, пісня із Лемківщини 25 ц.

3) Пилиха дітями й жінками, текст народної пісні, мелодія з стиліст. пар. пісні 25 ц.

4) Дулю-Дулю, найстарший запис пологого тексту укр. нар. пісні, мелодія з стиліст. пар. пісні 35 ц.

5.6) Та туман, ой у воді, дві пісні з Волині 40 ц.

7.8) Чече вода, Милево моє, дві пісні давньої укр. переселенської між його-своєтими 50 ц.

Ці нотні є на продаж у нашій книгарні. Вислано їх за попереднім одержанням заплата.

SVOBODA BOOK STORE

81-83 Grand Street

Jersey City 3, N. J.

обстоював думку, що треба їхати „в світ", а не йти слугувати полякам і москалям. Сам він поїхав до Америки й осів в Шкаго. Як й всі нові імigrанти зразу дуже бідували, був без праці і т. п. Та передержав злі часи, став горожанином, спровадив жінку й діти з краю, працював тяжко й доробився значного маєтку. В парі з тим був активним в українському житті. Працював в Українському Стрілецькому Гуртку, О.Д.В.У й в рядах У. Н. Союзу. Був фінансовим секретарем 221-го відділу У. Н. Союзу в часі його приїзду до Америки.

В понеділок, дня 7. березня, відправили його друзі й знайомі на вічний спочинок на цвинтар св. о. Миколая По 68 літах трудолюбивого життя спочив він в ілюйському чорноземі над берегом ріки Дісплейнс На його адресу можна вкінці сказати: Вилловив світло свої обов'язки супроти Бога, своєї родини й народу, з якого вийшов. Вічна Йому Пам'ять!

Стенан Куропась.

ШУКАЮТЬ СВОІХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до ЗУАДКомітету прохатися на початку листа доконче подати під яким чином в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи адресами від скитальників прохатися звертатися безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на пологдження вашої справи.

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

17,389 До таборових управ на скитальщині. Проситися звідомити по таборах, що за Дунда Агафією і Марією з с. Марківці (Товмач) пошукує з Америки Стефанюк Софія. Голоситися на ч. 17,389.

17,390 До таборових управ на скитальщині. Проситися звідомити по таборах, що за Фриз Михайлом з Теревовлі пошукує сестра з Америки Марія Швалюк. Голоситися на ч. 17,390.

17,391 Колісник Теодора, Білоус Івана з с. Чорного Потока (Букovina) від Запарнюк Володимира.

17,392 Грицевич Івана, Миколи, Гарасима, Теодора і Михайла з с. Мацькович (Перемішль) від Новак Софії д. Івана з дому Грицевич.

17,393 Бротняк Юстині і Катерини то односельчан з с. Барця (Горлиці) від Бортняк Анни д. Юстині.

17,395 Дзін Марії від Пшенишник Анастасії з с. Лиса (Підгайці).

17,396 Юхим Тимка батька з с. Плині (Жовква) від доньки Юхим Марії зам. Шміт.

17,397 Канчур Григорія з с.

НАДІЯ НА ВІЛКУВАННЯ ХВОРОБИ РАКА.—В місті Мемфіс, Тенесі, відбулась недавно Красва Конференція Лікування Рака. Зліва бачимо директора Красового Інституту Лікування Рака, який є д-р Дж. Р. Геллер, мол. Зправа це д-р С. С. Нелсрод, президент Товариства Боротьби з Раком. Обидва оглядають радіоактивні ізоотопи і діляться думками, оскільки атомна енергія допоможе в лікуванні рака.

Любар (Житомир) від зятя Вем Іларіона.

17,398 Рідних і знайомих з с. Стратина і Радивилова (Волин) від Бакаленко Миколи з Радивилова.

17,399 Паук Михайла, Ворончак Петра з с. Болосова Горішна і з с. Товарна (Добромиль) від Ворончак Теодора.

17,400 Гавришко стрийка з с. Мацькович (Перемішль) від Гавришко Анни (сироти).

17,401 а) Вінцовська Павлини з дому Сидорчак від Сидорчак Петра з с. Волосянка (Стрий).

17,401 б) Палюх Олени, Анни і Марії з с. Плугова (Золочів) від Струк Йосифа.

17,402 Мальговський Юрка і Марії з м. Ужгорода (Карпатська Україна) від Макар Марії Огурчак.

17,403 Ярошко Степана, Павла і Михайла з с. Футори (Любачів) від Козій Марії.

17,404 Хоркавий Янка з с. Підарків (Львів) від Назаркевич Михайла.

17,405 Горон Марії д. Василя, Терлецький Михайла с. Василя з с. Росіх (Добромиль) від Затвардинський Михайла.

17,406 Туркевичів від Чайковський Івана с. Петронелі з с. Доброполе (Бучач).

17,407 Дудак Микити с. Гната з м. Визна (Білорусь) від Новицький Миколи.

17,408 Животко Теодора із Збарзького повіту від Гонта Богдана.

17,409 Нагірний стрийка с. Гаврила з с. Бачів (Перемішль) від Нагірний Петра с. Івана.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення пошукувати родини і знайомих різних скитальників було поміщене у „Свободі" безплатно, хай вишле таке оголошення впрод до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,

P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1 цаль в одній колонії коштує \$1.00.

Адм. „Свободи".

17,410 Рідних і знайомих з м. Глинян (Перемішляни) від Голочак Ярослава.

17,411 Гасюк з дому, трохи сестер мого батька від Гасюк Романа с. Петра і Февронії з дому Дидух.

17,412 Матковська Анни з дому Антонів від Антонів Миколи.

17,413 Синиці і його сина, Мушак з Надвірної від Турянський Василя.

17,414 Куцмида Марії з с. Насінний (Сянік) від Куцмида Христини.

17,415 Барилка Івана з м. Комарно (Рудки) від Гірський Григорія.

17,416 Тітки Іванюк Анни і її доньки Марії та знайомих з с. Товмачик (Коломия) від Мішук Йосифа.

17,417 Книш Івана і Павлини з Виниш (коло Львова) від Кудик Мирослава.

17,418 а) Колосівський Ярослава з с. Заднєшівка (Скалат) від Тулкалюк Романа.

17,418 б) Тулкалюк Антона з с. Вільхівчик (Купчинці) від Тулкалюк Романа.

17,519 Воловичин Костя стрийка від Воловичин Юрія.

17,420 Лаушин Миколи і Марії з с. Дзвеняч (Турка) від доньки Лаушин Анни.

17,421 Татарин Василя з с. Вільсяниці (Товмач) від Татарин Анни д. Тимка з с. Миловань.

17,422. До таборових управ на скитальщині. Проситися звідомити по таборах, що за Дацик Ольгою з України, яка перебувала в Австрії, пошукує її брат з Америки Данцік Па-

во. Голоситися на ч. 17,422.

17,423. Нишковська Пазі зам. Попільчак д. Данила з с. Поляни (Ясло), Мудрий Михайла ур. в Америці, перебував в селі Радочина (Горлиці) від Мудрий Андрія.

17,424. Тупісь Миколи і Грицька з с. Слободи Золотої (Бережани) від дочки Йосифа Тупісь зам. Ковалів.

17,425. Нановський Михайла з с. Потік Великий (Старий Самбір) від Нановський Якова с. Степана.

Голоситися на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE

P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

„КОБЗАР" - англійською мовою

Дайте своїм дітям чи своїм американським приятелям, учителям чи політикам книжку про

ГЕНІЯ УКРАЇНИ

ТАРАС ШЕВЧЕНКА

написану англійською мовою КЛАРЕНСОМ А. МАНІНГОМ, професором Колумбійського університету, відомим знавцем української літератури та історії.

Такою книжкою, що містить теж і переклади на англійську мову найкращих творів Т. Шевченка є:

Це перше того роду видання в Америці й в цілому англо-саксонському світі. Ця книжка повинна бути в кожній хаті американських українців, в кожній школі, в кожній бібліотеці. Бо всоди треба, щоби був найкращий репрезентант України, найліпший виразник духа і характеру української нації.

Ціна з посилкою \$2.50

Замовлення слати на таку адресу:

Svoboda

P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J.

(З Канади треба платити тільки американською валютою)

АМЕРИКАНСЬКИЙ ГЕНЕРАЛ У БРАЗИЛІЇ

Ріо де Жанейро. — Ген. Марк В. Кларк, який тепер є командантом Шостої Армії у Злучених Державах і має свою квартиру в Сан Франсиско, приїхав до Бразилії на „приватній відвідині". Не зважаючи на те, йому на зустріч вийшли високі офіцери бразилійської армії.

Відвідини ген. Кларка припадають на час, коли Спільна Бразилійсько-Сейтська Технічна Комісія у Вашингтоні одноголосно ухвалила, щоб економічний розвиток Бразилії прискіпити на підставі добайливо придуманої програми видатків у тому напрямі, щоб розвиток бразилійських ресурсів переводити приватними підприємствами. Розбудова має обняти промислову й рілничу діяльність. Комісія була встановлена на підставі порозуміння між президентом Труманом і президентом Дутроу. Бразилійський конгрес ухвалив, що праця над розвитком ресурсів має тривати п'ять років.

ГАНЕБНИЙ ВИСТУП СО-ВЕТСЬКОГО САТЕЛІТА ПРОТИ АМЕРИКИ.

Лейк Сокекс, Н. Й., 11. березня. — Соціална і Економічна Рада ОН розглядала вчора резолюцію в справі виключення Корейської республіки в Господарську Комісію ОН для Азії та Далекого Сходу. На цю тему забрав слово совєтський представник Польщі, д-р Кац-Суки, виступаючи з ганебною лайкою проти Америки, мовляв, Корейська республіка є тільки штучним американським твором і т. п. Американський представник в Ра-

ді, Лерой Д. Стайрбовер, вийшов на той час зі залу наради і вернувся аж після того, як совєтський сателіт скінчив свою лайку. Вихід з наради американського представника викликав велику констернацію в Раді.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

РЕАЛЬНОСТІ

НА ПРОДАЖ ДІМ

Одно-фамільний дім, 8 кімнат. Один блок від Джорнал Сквер в Джерсі Сіті, Н. Дж. Огріття одиного. Ціна уміркована. Пишати O. S. c/o SVOBODA P. O. Box 346, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ВИПРОДАЖ українських машин до писання по ЗНИЖКІНІ ЦІНІ: Ремінгтон No. 1 \$96.50 Ремінгтон No. 5 \$89.50 Ролл Ерроу \$92.50 Ундервуд Чейм \$89.50 Унд, перероблена \$74.50 Замовлення з авансом посилайте сейчас на адресу: SURMA, 11 E. 7 St., New York 3, N.Y.

Професійні Оголошення

Dr. S. CHERNOFF 223 — 2nd Ave. (Cor. 14th St.) N.Y.C. — Tel. GRamercy 7-7897. Острі й довготривалі недуги чоловіків лікують без операції. Переводимо а. н. л. з криві для супружних дозволів. Офісний година: В будні 10—7 P. M. В неділю 11—1 P. M.

ІВАН КОВАЛЬЧУК
FUNERAL HOME
COMPLETELY AIR-CONDITIONED
ЗАНІМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В СТЕПІ
NEW JERSEY
ЦІНІ ПРИСТУПНІ ДЛЯ ВСІХ
ОБСЛУГА ЧЕСНА І НАРКРАЩА
У випадку смерті в родині клієнта як в день так і в пох:

JOHN KOWALCHUK
129 GRAND STREET,
Cor. Warren Street
JERSEY CITY, 2, N. J.
Tel. BErgham 4-5131

Comfortably air conditioned
Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN
FUNERAL DIRECTORS
681 SPRINGFIELD AVENUE
NEWARK, N. J.
and IRVINGTON, N. J.
Ezek 4-5555

OUR SERVICES ARE AVAILABLE ANYWHERE IN NEW JERSEY

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
випикує погребів по \$150
чи так дешеві як
ОБСЛУГА НАРКРАЩА.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 9th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$180.
Telephone: GRamercy 7-7861.

ПЕТРО ПРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занімається похоронами в БРОКХ, БРОКЛІН, Нью-Йорк і ОКОЛИЦІХ

129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

Branch Office and Chapel:
707 PROSPECT AVENUE
(Cor. E. 155 St.)
Brooklyn, N. Y.
Tel.: MIddle 5-8878

Саме тоді, як Редзік гнав за Дженою в сторону колиби, Тарзан підняв на плече раненого левка і пустився за слідом.

Редзік, знеохочений своєю невдачею, закурив люльку і пустився на виконання другої половини придуманого звірського вчинку.

Однак, як і інші недосвідчені лісовики, він кинув запалений сірник на землю...

...і заки ще перейшов сто кроків, сухе ріща почало горіти.

ТАРЗАН, ч. 2050. Злочинний вчинок.